

Enyhe léggömbfóbia

Három szóban „Jobboldali fordulat Magyarországon” — foglalható össze a magyar választások utáni külföldi sajtóvisszhang. Függetlenül attól, hogy Keleten vagy Nyugaton, Északon vagy Délen kommentálják a Duna-Tisza táján múlt vasárnap történetek, egyetértenek e sommas megfogalmazással. A magyarok lelkületét (állítólag) ismerők még hozzátesszik: ez egyáltalán nem tekinthető meglepetésnek, hiszen Magyarországon mindig is a nemzeti jelleg, a keresztény irányultság hangoztatása számíthatott leginkább a tömegek őszinte támogatására (István király óta); ráadásul nem is az „üyeletes” propagandagépezet kiváló működése — bár kétségtelenül ez is belejátszott — hanem a magyar nép alapvető, belső meggyőződése, lelkülete, konzervatív karaktere miatt — mondják.

Akár mennyire is szimpatikus volt számomra a két magyar liberális párt frissessége, (nemcsak hangoztatott, hanem valódi) európaisága, radikális — és a nemzetközi realitásoknak megfelelő, azokra építő — gazdasági programja, nem tudtam szabadulni a gyanútól: sajnos, idegen gondolatok ezek a magyarok többségétől. Ellentmondani látszott e megérzésnek a novemberi népszavazás váratlan eredménye, valamint az SZDSZ és a Fidesz látványos előretörése a március 25-diki első választási fordulóban. Nocsak — gondolhatták sokan —, meghazudtoljuk önmagunkat, a látványos piros-fehér-zöld-ség helyett egy modern, „csak” belső piros-fehér-zöld mivolttal áthatott kormánypolitikának nézünk elébe?

A választások második fordulója lehűtötte a kedélyeket, s ismét a mai — és mindenkor — magyar realitásokat igazolta, az esetleges túlzott liberális várakozásokkal szemben. Az európai országokban is jobbratolódásnak, s a konzervativizmus térnyerésének lehetünk szemtanúi; amely önmagában nem negatív tendencia.

Sikertelen lehet azonban ma, Magyarországon, ahol elsődlegesen nyugodt, kiegyensúlyozott, a külföldön élő magyarok „ügyében” kifelé mértéktartó, mégis határozott, célirányos külpolitikai vonalvezetésre, a gazdaságban pedig nem nyugodt, nem fokozatos, félős kvázireformokra, valamely homályos, harmadik-utas megoldásra, s nem a potenciális koalíciós partnernek teendő átgondolatlan engedményekre, hanem gyors, radikális kapitalizálásra van szükség. Vállalva az ezzel járó átmeneti munkanélküliséget, szociális feszültség ódiumát — s vállalva az ennek megoldását célzó, bizonyos nyugati demokráciákban félig-meddig bevált módszerek alkalmazását is.

„Magyarország a mértékletességre, a fokozatos átmenetre, a nyugodt életre szavazott” — kommentálják a világsajtóban az MDF győzelmét. Kérdés: mennyire engedhetjük meg magunknak azt, hogy továbbra is takaréklángon hagyjuk parázslani a gazdasági átalakulást; s hogy helyese kizárni a kormányzásból (a szakértelem tekintetében tagadhatatlanul) „legjobbjaikat”: az SZDSZ szakembereit és az MSZP (még nem kompromittálódott) szakértőit.

Függetlenül attól, hogy Horn Gyula korábban kiszolgált az MSZMP hatalmát, s valószínűleg emiatt (s nem külügyminiszeri tevékenysége miatt) szenvedett vereséget a Balaton-parti választásokon, óriási politikai hiba volna alapirányában megváltoztatni a „jövendőbeli” magyar külpolitikát, amely olyan áttöréseket, korábban el nem képzelhető, „hétmérföldes” lépéseket tett, mint: az NDK-s menekültek előtti határnyitás; békejobb-nyújtás a dél-koreaiaknak, az izraelieknek, a dél-afrikaiaknak, a Vatikánnak. Ezen országok a nyolcvanas években is Horn Gyula „rég”i pártjának legfőbb ideológiai ellenségei voltak... S ugyanúgy óriási hiba volna a Glatz Ferenc nevével fémjelzett kulturális kormányzati törekvéseket oldalba hátba támadni, hiszen azok helyes irányba tett, folytatandó lépéseknek tűnnek.

Persze, ha a többpártrendszer a mai nemzedékek számára természetes állapot volna, nem kellene tartanunk attól, hogy az új hatalmi koalíció nem képes megfelelő kvalitású személyeket a miniszteri, vagy — ne adj’ Isten — parlamenti bársonyszékbe ültetni.

Márpedig ez reális veszély: s ha hinni lehet a szóbeszédnek, a pletykáknak, akkor bizony politikai luftballonok is helyet kapnak majd az elkövetkezendő vezetésben, bizony!

Az MDF győzelmét hozó április 8-i és 9-i (hajnali) eufóriában az MDF egyes vezetői — köztük Király Zoltán újságíró is — enyhén szölvá rosszállásuknak adtak hangot amiatt, hogy a Magyar Televízió nem közvetítette minden másodpercét az MDF rögtönzött — s kizárólag protokolláris jellegű, fontos politikai bejelentéseket nem tartalmazó — sajtóértekezletének. A műsorvezetők alig tudták „kompenzálni” e mulasztásukat — gombóccal a torkukban — egy éjszakai Antall-interjúval. Azóta az MDF alelnöke, Kulin Ferenc (aki a hajdani legradikálisabb folyóirat, a Mozgó Világ főszerkesztőjeként a saját bőrén tapasztalta ki az egypárti sajtó-kézivezrlés minden „csínját-bínját”), kijelentette, hogy az MDF azt akarja: a Magyar Televízió 1-es csatornája a „nemzet csatornája” legyen, s egyik párt befolyása alá se jusson.

Eszerint — gondolom én —, csak a Tv-1 riportereinek, szerkesztőinek túlbuzgóságával magyarázható az a tény, hogy a miniszterelnöki székbe várományos Antall József az MDF győzelme óta eltelt egy hétben több nyilatkozatot adott, s pártjáról több információ és hír adatott, mint a pártállam korában az állampártról és annak vezetőjéről egy hónap alatt...

Jobb is tehát, ha nem sorolom föl most alfabetikusan a várható léggömb-minisztereket, léggömb-államtitkárokat, léggömb-funkcionáriusokat. Részint azért, mert remélem, mégsem ők jutnak kulcspozíciókba: részint pedig azért, mert félek. Félek attól, hogy az 1989-ben a szabadságát (csak átmenetileg visszanyert) sajtónak ezután megint csak félnie kell majd — valamitől, vagy valaki(k)től.

Sandi István

Munka nélkül a „fejvadászok”

— Egyik napról a másikra kerültem utcára. A nagy építkezéseknek vége, így kőművesre sincs szükség — meséli a harmincas éveit taposó fiatal ember.

Mihez kezd most?

Térdfig koptattam már a lábam, de munkahelyet sehol sem találtam. Marad az újraelkezdési kölcson.

Vállalkozik?

Nyulakat szeretnék tenyészteni. De ez sem ilyen egyszerű.

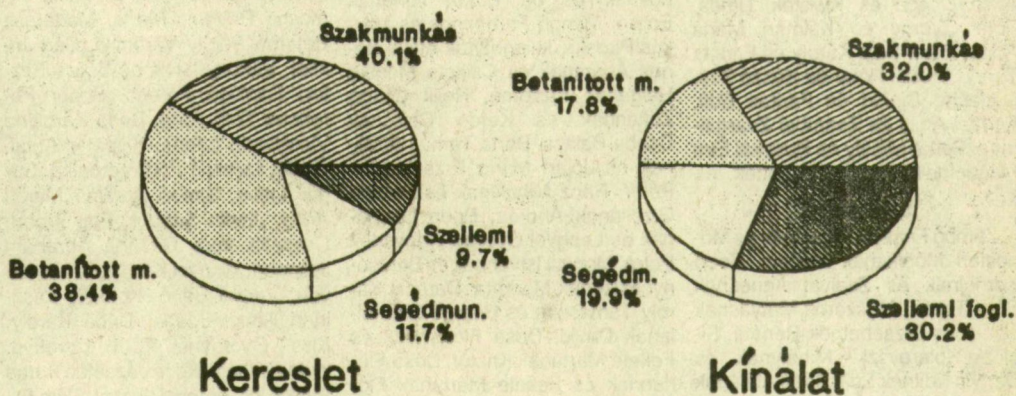
Már az állatok is szabótlatok?

Á, dehogy. Az a gond, hogy a négyszázezer forint kölcsönhöz nyolcszázezer vagyont kell felmutatni. Ha lenne ennyi pénzem, nem kérnék kölcsönt.

Az elmúlt évtizedekben megszoktuk, hogy úgy válogathattunk a munkahelyek között, mint galamb a búzában. De hol vannak már ezek az idők. Nem, hogy búza, de ocsú sem nagyon akad ma már. A hazai gazdaság munkaerőhiánya szinte hónapok alatt megcsappant. Az egykor tucat szám állást hirdető cégek most sorra küldik el a munkásokat. A vállalati „fejvadászoknak” aligha akad ma már tennivalójuk. Eleinte csak a képzetlenebb segédmunkások kerültek szorult helyzetbe, majd a szakmunkások is. Mára pedig a legkvalifikáltabb, egyetem végzett szakemberek is elhelyezkedési gondokkal küzdenek. Az egykori álommal — a teljes foglalkoztatás hírével — végképp leszámoltunk. A vándormadarak is meggondolják ma már, mozduljanak-e? Mert ha egyszer kilépnék valahonnan, nem biztos, hogy belátható időn belül új álláshoz jutnak. A számok elrettentők: míg tavaly augusztusban 5400 munkahelyet kínáltak Csongrád megyében, addig ma már csak 1964 álláslehetőség közül választhatnak a jelentkezők. Márpedig ők is egyre többen

Útilapu helyett átképzés?

A munkaerő-kereslet és kínálat strukturális eltérései

Kovács András ábrái

vannak: tavaly „csak” 1269-en kerestek munkahelyet egy átlagos hónapban, idén márciusban már 3576-an versenyeztek a fele annyi munkalehetőségért. Ez még akkor is szoros futamnak tűnik, ha eltekintünk attól, mit is igényelne a gazdaság, és mit kínál a szabadpiaci munkaerő. Az eltérés ugyanis igencsak látványos.

Százhuszonnyolc szellemi foglalkozású keres most állást Szegeden, ezzel szemben csak 12 helyet tudunk ajánlani — kezdi Vladiszlavjev András, a munkaügyi szolgáltató iroda vezetője. Nem is csoda, ha havonta 100–150 emberrel szaporodik a munkanélküli-segélyben részesülők listája. Fél éve még csak 200-an voltak a megyében, most 746 munkakönyvet mi örzünk.

Mennyi időre kényszerülnek parkolóhelyre a munkát keresők?

Kilencen vannak azok, akik már több mint egy éve segélyből élnek. Nekik már csak minimális összeget tudunk fizetni átmeneti munkanélküli-járadék címen.

Várható-e változás?

Igen, de csak kedvezőtlen irányba. A statisztikák szerint

12 ezer munkanélküli van ma Magyarországon, a valóságban szerintem eléri a számuk az ötvenezret is. Nyugat-Európában a keresőképes lakosság tíz százaléka munkanélküli. Ha a mi gazdaságunk is átfér erre a szisztémára, akkor félmilliónál is több állástalan emberre számíthatunk a jövőben.

Régebben sokan a kényelmet részesítették előnyben a magasabb fizetéssel szemben. Válogattak a belvárosi, egy műszakos, nem fizikai állások között. Ma már? Örülnek, ha egyáltalán fizetést kapnak valahonnan.

Három hónapja járom a várost, hiába — mondja a középkori könyvelő. Szégyel-nem magam, a szomszédok már azt hiszik, nem is akarok dolgozni. Pedig otthon a két gyerek, egyedül nevelem őket. Munkanélküli-segélyből ez már nem megy sokáig. Bármit elvállalnék, de nincs hely sehol...

Borbélyné Nagy Mária, főelőadó egész délelőtt a számítógéppel „beszélget”, próbál segíteni a várakozókon, de nem nagy sikerrel.

Elszomorító látni, hogy hogyan hullanak szét emberi sorsok: Akinek nincs munkahelye, annak a Nap se úgy süt, ahogyan kellene...

Mint ahogy a magyar gazdaság napja se ragyog valami fényesen. A vállalatokat az átalakuló gazdaság egyre jobban rákényszeríti arra, hogy költségeikkel takarékosabban bánjanak. A legegyszerűbb megoldás: elküldeni a munkaerőt. Az egykor számolatlanul kiadott „puha-bérek” ma már nagyon megolvasandók, hiszen amit a rubelexport bőven elbírt, azt a világpiac nem hajlandó tolerálni. Most derül csak ki, mennyi „vattaembert” tartott el eddig a gazdaság.

Minden bizonnyal néhány év alatt változni fog a

kétkeresős családmódel is — veti közbe Vladiszlavjev András. — A nők már a kezdet kezdetén kiszorultak a munkából. Nem is lenne baj, ha egyre többen választanák az anyaságot főhivatásnak.

A férj keresete viszont a hideg vízre sem elég!

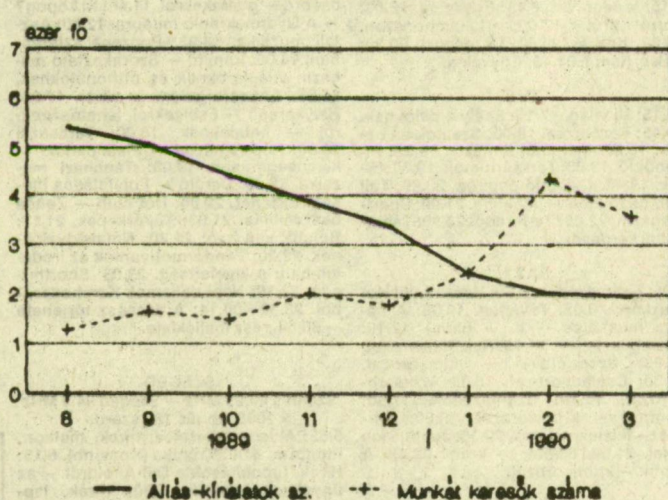
A folyamat elején bérreformra lenne szükség. A munkanélküli-segély, az óvodák jóval többbe kerülnek, mintha megfizetnék az otthon „dolgozó” anyákat.

Belegondolni is szörnyű, mi lesz júniusban az iskolapadokból kikerülő, munkát kereső diákokkal. Alighanem ez idő tájt „robban a bomba” Szegeden is. Hiszen az életnek nekiinduló fiatal nem igen érhet nagyobb csapás, mint az, hogy nem tud elhelyezkedni. Egyelőre csak próbálkozások vannak. A vállalatok ugyanis továbbra sem igazán érdekeltek a munkaerő átképzésében. Sokkal egyszerűbb a nem megfelelő munkaerő talpára útilaput kötni és újat venni fel az utcáról. A Szakszervezetek Megyei Szövetsége fontolgatja, hogy alapítványt hoz létre a „Munkaképzés” elnevezéssel — a munkanélkülieknek. Állást persze ők sem tudnak teremteni. A megoldás? Minden bizonnyal sokat segítene a nyugati országokban már jól bevált forma: az állami nagyipar visszaszorításával párhuzamosan a kisvállalkozások ösztönzése. A tizenöt esztendővel ezelőtti Amerikában 50 millió munkanélküliből 40-et a kisservezetek szívtak fel szinte hónapok alatt. Ehhez azonban nem elég a „munkaügyisek” erőfeszítése. A mostanában felálló kormány valódi vállalkozássegítő elképzelései és gyakorlata is kell majd hozzá.

Még akkor is, ha ez nem Amerika...

Rafai Gábor

Megyei munkaerőpiac
1989 aug. - 1990 márc.

Szigorított lengyel vámszabályok

A lengyel vámszervek tájékoztatása szerint 1990. április 1-jétől a Lengyel Köztársaságba belépő külföldi állampolgárok a határvámhivatalnál kötelesek bejelenteni minden, náluk lévő árut, beleértve személyes útiholmijukat is. Írásban kötelesek a devizanyilatkozaton bejelenteni minden, náluk lévő fizetőeszközt és devizaértéket is. A fenti rendelkezések megszegése esetén a lengyel vámhatóságok eljárást indíthatnak, amely bírság kiszabásával és elkobzással végződhet.

Az útiholmin kívül vám-

mentesen vihető be Lengyelországba 200 USA-dollár értékű meg nem haladó ajándéktárgy, 10 százalékos vámmal a 200 dollár fölötti, de 500 dollár meg nem haladó értékű ajándéktárgy, ha azok mennyisége, jellege, vagy fajtája nem utal kereskedelmi jellegre. Amennyiben a külföldi utas által bevitt áru nem minősül vámmentesnek, az áruk vámértéke után 5-től 100 százalékig terjedő importvámot kell az utasnak lengyel fizetőeszközben megfizetni.

Tilos Lengyelországba — az

útiholminak minősülő mennyiségén túl — alkoholtartalmú italt bevinni.

Ugyancsak április 1-jével a lengyel vámszervek a bevitt áru után forgalmi adót szednek, amelynek mértéke az áruk vámmal növelt vámértékének 10–25 százalékáig terjedhet.

Lengyelországból csak azok az ajándéktárgyak vihetők ki, amelyeknek értéke nem haladja meg az ottani hivatalos árfolyam szerinti 200 USA-dolláros értéket. Ennél magasabb értékű áru kivitele esetén

a vámhivaltól kiviteli engedélyt kell beszerezni. A kiviteli korlátozás nem vonatkozik azokra az árukra, amelyeket az országba útiholmikként, vámmentesen vittek be.

Tilos külön engedély nélkül Lengyelországba bevinni, illetőleg kizárni lengyel fizetőeszközt és lengyel devizaértéket. Külföldi fizetőeszközt és külföldi devizaértéket korlátlatlanul be lehet vinni Lengyelországba, és az ott rendszeresített devizanyilatkozaton a vámhivatal igazolása alapján az Lengyelországból ki is vihető.